

Nagyböjt 1. vasárnapja

Ter 2,7-9.3,1-7a

„Semmi esetre sem fogtok meghalni”

Akkor az Úristen megalkotta az embert a föld porából és orrába lehelte az élet lehelletét. Így lett az ember élőlényvé. Az Úristen kertet telepített Édenben, keleten, és oda helyezte az embert, akit teremtett. És az Úristen a földből mindenféle fát sarjasztott, ami tekintetre szép és táplálkozásra alkalmas; azután kisarjasztotta az élet fáját a kert közepén, meg a jó és a rossz tudásának a fáját.... A kígyó ravaszabb volt a föld minden állatánál, amit az Úristen teremtett. Ezt mondta az asszonynak: „Valóban mondta Isten, hogy nem ehettek a kert valamennyi fájáról?” Az asszony így válaszolt a kígyónak: „A kert fáinak gyümölcséből ehetünk. Isten csak a kert közepén álló fa gyümölcséről mondta: Ne egyetek belőle, ne érintsétek, nehogy meghaljatok.” Erre a kígyó így beszélt az asszonyhoz: „Semmi esetre sem fogtok meghalni. Isten jól tudja, hogy amely napon abból esztek, szemetek felnyílik, olyanok lesztek, mint az istenek, akik ismerik a jót és a rosszat.” Az asszony látta, hogy a fa élvezhető, tekintetre szép, és csábít a tudás megszerzésére. Vett tehát gyümölcséből, megette, adott férjének, aki vele volt, és az is evett belőle. Erre felnyílt a szemük, észrevették, hogy meztelenek. Fügefá leveleket fűztek össze, és kötényt csináltak maguknak.

A mai bibliai szöveg az ember teremtését és a bűnbeesését egyetlen történeten keresztül mondja el. Nagy problémát jelent ennek az eseménynek az elhelyezése a történelemben. A történet főszereplői Ádám és Éva, az első emberpár és a kísértő, aki kígyó formájában jelenik meg. A történet célja nem az eredeti bűnbeesési szituáció rekonstruálása, hanem egy teológiai filozófiai problémára akar választ adni. Honnan a világban a rossz? Oka-e Isten a bűnnek vagy sem? Hogyan engedheti meg Isten a bűnt? A kérdésekre nem filozófiai nyelven ad választ a bibliai szerző, hanem egy mitologikusnak látszó elbeszélésben. A teremtés és a bűnbeesés története nem az első bibliai elbeszélés, amit leírtak, hiszen Ábrahám, Izsák és Jákob története sokkal korábban került a bibliai hagyományba. A zsidók a babiloni fogság idején (Kr. e. 530-as évek) szembesültek a babiloni kozmológiával és különböző bűnbeesés történetekkel, talán éppen az Enuma Elis mítosz olvasása közben. Nem tudták elfogadni, hogy a bűn az istenek lázadása következtében jött a

világba, ahogyan ott olvasták. Ezért az olvasott történetet átalakították, hogy az saját elképzelésüket tükrözze. Az alaptétel: Isten nem oka a bűnnek, nem is keveredik a világba, abszolút világfeletti. Sőt az ember sem az istenek bábja, hanem önálló lény, aki képes választani a jó és a rossz között, vagyis szabad akarata van. Ám az ember befolyásolható, és úgy akar isteni hatalomra szert tenni, hogy az isteni szabályokat nem tartja be, vagy fellázad ellenük. Ádám és Éva bűnét ősbűnnek szoktuk nevezni, vagy más néven eredeti bűnnek, amelyet örökségül hagytak az utódaikra. Nem a nemzés által, hanem a személyes példájuk által. Mindketten egyformán részt vettek a bűnben, amely az Isten ellenes lázadás volt és nem a szexualitás felfedezése, mint a keleti mítoszokban. Az ember Isten riválisa akar lenni, sugallja a történet. De azt a képességét veszíti el, hogy helyesen tudjon választani a jó és a rossz között.

Sokan hívták fel a figyelmet arra, hogy az embert választásai teszik nagygyá, vagy helytelen választásai rombolják le személyiségét. Aki az isteni törvényt felismeri, és annak követését választja, az a megértésnek azt az útját választja, amelyre Isten tanítani akarta az egész emberiséget. Aki az isteni törvények áthágását és az Isten ellenes lázadást választja, az a bűn, a félelem és a kiszolgáltatottság útját választja, amely fokozatosan felőrli személyiségét.

A bűn és az erény története a személyek és a történelmi folyamatokban rejtett, tudatosan kell vizsgálni és felfedezni azt. A személyek életét, a társadalom életét rejtett módon, de alapvetően meghatározza. Az ószövetségi Szentírás összes többi története, ennek az alaptételnek vagy a szemléltetése, vagy az ősbűn következményének a leírása.

Az ősbűnnek a történelemben való változó leírásával kísérletezett Goethe a Faustban, Madách Imre Az ember tragédiájában, hogy csak két példát említek. Mi nem írhatunk ilyen nagy műveket, de a bűn, vagy a helytelen választás tényeinek feltárása, vagy annak elkendőzése egyéni fejlődésünk, vagy romlásunk útját készíti elő.